

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ПРАКТИКИ МОВЛЕННЯ У ВНЗ

Зараз уже неможливо уявити сучасний навчальний процес без широкого використання інформаційних комп'ютерних технологій, які стали могутнім засобом навчання. Комп'ютер як дидактичний інструмент дозволяє не тільки інтенсифікувати навчальний процес за рахунок застосування різноманітних навчальних та автентичних електронних матеріалів, але й сприяє включенню в цей процес реальної комунікації мовою, що вивчається.

Іншим важливим аспектом використання комп'ютера при вивченні іноземних мов є необхідність вироблення у студентів певного рівня самостійності у вивченні мови з використанням аудіовізуальних можливостей електронних ресурсів, у тому числі ресурсів мережі Інтернет.

Інформатизація зачіпає всі компоненти навчального процесу: його учасників і всі його складові, зокрема й кошти.

Багато дослідників, які розглядали проблему інформатизації навчання (М. А. Бовтенко, Є. І. Машбиць, Полат Є. С., Л. І. Морська, М. В. Босенко та ін.), відзначають, що застосування інформаційних технологій у навчанні виступає як потужний виховний, методичний та дидактичний стимул підвищення якості навчального процесу.

Практика показує, що комп'ютерні навчальні програми мають чимало переваг у порівнянні з традиційними методами навчання. Але слід враховувати й те, що при роботі з використанням комп'ютерних технологій змінюється роль педагога, основне завдання якого – підтримувати та спрямовувати розвиток особистості студентів, їх творчий пошук. Відносини зі студентами будуються на принципах співпраці та спільної творчості. У цих умовах неминучий перегляд сформованих сьогодні організаційних форм навчальної роботи: збільшення самостійної індивідуальної й групової роботи студентів, відхід від традиційного заняття з переважанням пояснювально-ілюстративного методу навчання, збільшення обсягу практичних та творчих робіт пошукового та дослідницького характеру.

Застосування комп'ютерних навчальних програм сприяє індивідуалізації та інтенсифікації навчання, підвищенню пізнавальної активності, мотивації та розширенню світогляду, створенню найбільш зручних та сприятливих умов для самостійної роботи. До інформаційних комп'ютерних технологій навчання відносять Інтернет і комп'ютерні програми.

Сучасні дослідники вважають, що інформаційні комп'ютерні технології відповідають ознакам розвиваючого навчання і допомагають вирішити наступні навчальні задачі:

- 1) усвідомлення та розуміння мовних явищ;
- 2) формування лінгвістичних здібностей (за допомогою виконання мовних та мовленнєвих вправ);
- 3) автоматизація мовних і мовленнєвих дій;
- 4) створення ситуацій спілкування, максимально наближених до реальних [2, с. 3].

Використання цих нових форм навчання дозволяє студентам встановлювати свій власний ритм навчання, який є основним показником їх мотивації.

Також однією з переваг застосування інформаційних комп'ютерних технологій на заняттях з ПУПМ є можливість практично на будь-якому етапі роботи з програмою надати учневі змогу здійснити вибір із декількох альтернатив із оцінювання виконуваної роботи. Такий постійний поточний самоконтроль особливо важливий у процесі самоосвіти.

Побудова процесу навчання у вигляді розвиваючих інтерактивних ігор, різко підвищує увагу та інтерес до навчального матеріалу [4, с. 15].

Інтернет забезпечує безпосередній, релевантний і автентичний навчальний процес (що включає такі види діяльності, як список тематичних веб-сайтів, огляд подій, пошук необхідних матеріалів тощо). Інтегроване використання ресурсів Інтернет, на відміну від розробки звичайних планів уроку, передбачає прогресивну структуру завдань.

Таке використання ресурсів Інтернет дозволяє створити необхідні умови для розвитку кожного студента, враховуючи індивідуальні психологічні особливості особистості, підвищити його творчу активність.

Новітні інформаційні технології впливають на зміну ціннісного потенціалу студента, що готує його до сприйняття інформаційних технологій як необхідного атрибуту майбутньої професійної діяльності [5, с. 7].

Реалії часу висувають все більш високі вимоги до навчання практичного володіння іноземною мовою у повсякденному спілкуванні та професійній сфері. Обсяги інформації ростуть і часто рутинні способи її передачі, зберігання та обробки є малоефективними. Використання інформаційних технологій розкриває величезні можливості комп'ютера як засобу навчання.

Комп'ютерні навчальні програми мають багато переваг перед традиційними методами навчання. Вони дозволяють тренувати різні види мовленнєвої діяльності та сполучати їх у різних комбінаціях, допомагають краще зрозуміти мовні явища, сформувані лінгвістичні здібності, створювати наближені до реальних (або реальні) комунікативні ситуації, автоматизувати мовні та мовленнєві дії, а також забезпечують можливість ведення обліку репрезентативної системи, реалізацію індивідуального, диференційованого підходу та інтенсифікацію процесу навчання іноземної мови, включаючи самостійну роботу студентів [5, с. 9].

У комп'ютерних навчальних програмах з англійської мови використовуються різні методичні прийоми, що дозволяють проводити ознайомлення, тренування, моніторинг та контроль знань студентів.

Крім використання навчальних програм для вивчення іноземної мови, комп'ютер є незамінним помічником для підготовки та проведення тестування, моніторингу навчального процесу, власного інформаційного наповнення інструментальних середовищ для розробки нестандартних занять, підготовки дидактичних матеріалів, використання ресурсів і послуг Інтернету для аудиторної, самостійної чи дистанційної роботи, а також застосування проектних методик роботи [3, с. 76].

Проте ефективність використання комп'ютера в навчальному процесі багато в чому залежить від якості навчальних програм.

Існує дуже багато класифікацій комп'ютерних програм [3 с. 36], залежно від сфери та цілей їх використання. Перед викладачем постає нелегка задача: не тільки знайти необхідну програму, а ще й адаптувати її до конкретних умов навчання та освітніх потреб студентів. Тут треба зауважити, що чинні універсальні навчальні програми не завжди відповідають меті та завданням вивчення дисципліни, і тому ефективність їх використання знижується.

Для вирішення цієї проблеми викладачеві необхідно створювати власні навчально-методичні матеріали. Зробити це можливо за допомогою спеціалізованих освітніх електронних ресурсів та комп'ютерних програм. Це програми-оболонки або інструментальні програми, які розроблені для освітніх цілей і надають можливість створити власні завдання та вправи, що відповідають навчальній програмі.

До таких програм і відноситься комп'ютерна програма «Hot Potatoes» (в пер. з англ. «Горяча картопля»), яка дозволяє викладачам самостійно, без допомоги програмістів створювати інтерактивні тренувально-контролюючі вправи в форматі HTML.

Програма розроблялась в 1997-2003 роках в Центрі інформаційних технологій в гуманітарній освіті Університету Вікторії, Канада. Програму можна знайти і скопіювати за

адресою <http://web.uvic.ca/hrd/hotpot> [6]. Вона надається як в безкоштовному, так і в платному варіантах. Для отримання коду необхідна реєстрація на сайті, яка є безкоштовною.

Програма «Hot Potatoes» широко використовується в усьому світі для створення завдань різними мовами з різноманітних дисциплін.

Вправи створюються за допомогою 5 блоків програми (кожен блок може розглядатись як самостійна програма):

1. JQuiz – Вікторина – питання з множинним вибором відповіді (4 типа завдань).
2. JCloze – Заповнення пропусків.
3. JMatch – Встановлення відповідностей (3 типа завдань).
4. JCross – Кросворд.
5. JMix – встановлення послідовності.

За допомогою блоку «Masher» можна створювати комбіновані вправи різних типів [1].

Програма дозволяє вводити тексти для читання, малюнки, відео та звукові файли, що надає можливість перевіряти навички аудіювання та читання, а не тільки знання лексики або граматичних явищ.

Викладачі кафедри англійської філології та перекладу ГПМ уже декілька років використовують програму «Hot Potatoes» на заняттях з практики мовлення і мали можливість переконатись в її ефективності.

По-перше, у студентів підвищилась мотивація та інтерес до навчання. Вони із задоволенням виконують вправи, які надає викладач, і зразу ж отримують оцінку за їх виконання. Якщо пропонуються тренувальні вправи, студенти мають можливість виконувати їх до тих пір, поки не отримають найвищий бал (100%).

По-друге, всі студенти залучаються в навчальний процес. Студенти працюють енергійно, намагаючись виконати завдання за мінімальний проміжок часу, особливо якщо встановлено таймер і є ліміт часу на виконання завдання. Таким чином, вся група працює активно, немає таких, хто нічого не робить.

По-третє, комп'ютер дозволяє якісно змінити контроль за діяльністю студентів, надаючи можливість викладачу гнучко керувати навчальним процесом. В традиційному класі викладач не завжди має можливість проконтролювати всі важливі моменти навчальної діяльності, а саме своєчасно виправити помилки кожного студента, що призводить до їх повторного вживання. Комп'ютер виправляє кожного, надає пояснення і можливість виконати вправу без помилок.

Використання програми «Hot Potatoes» має ще багато інших переваг, які заслуговують на детальний аналіз, але вважаємо за доречне зазначити і деякі труднощі, з якими стикаються викладачі.

Звісно, створення комп'ютерних вправ потребує часу і підготовчої роботи з пошуку навчально-методичних матеріалів. А гарантією якості та успішного використання створених викладачем навчальних програм є його загальна методична підготовка та компетенція в області комп'ютерної лінгводидактики.

Отже, викладач повинен постійно поповнювати свої знання та вдосконалювати навички роботи з комп'ютером. З цією метою на кафедрі проводяться методичні семінари та тренінги. Викладачі також об'єднують свої зусилля і створюють банки завдань, якими б могли користуватись всі члени кафедри. На сьогодні розроблено комп'ютерні вправи за темами «Environmental Protection», «Education in Great Britain», «Cinema», «Wedding Customs and Traditions», які широко використовуються викладачами на заняттях з практики усного та писемного мовлення.

Підводячи підсумки, треба зазначити, що програма «Hot Potatoes» є однією з багатьох безкоштовних програмних ресурсів, які надають викладачеві можливість самостійно створювати навчальні комп'ютерні матеріали. Такі програми, зазвичай, не важко знайти, використовуючи пошукові системи загального призначення, освітні бази даних, веб-сайти ресурсних центрів та персональні сторінки спеціалістів в галузі застосування інформаційних технологій в навчанні. Подібні ресурси широко використовуються для створення навчальних

матеріалів у багатьох країнах світу і хочеться сподіватись, що така практика знайде широке розповсюдження серед викладачів навчальних закладів України.

Література

1. Бовтенко М. А. Создаем компьютерные учебные материалы самостоятельно. Информационные технологии в обучении языку [Электронный ресурс] / Марина Анатольевна Бовтенко // Мастер-класс. Статьи. – Ноябрь, 2004. – <http://www.itlt.edu.nstu.ru/article11.php>
2. Босенко М. В. Функциональные возможности мультимедийных технологий в обучении английскому языку / М. В. Босенко // Вісн. Луган.нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Філолог. науки. – 2005. – №5. – С. 14–17.
3. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения [Текст] / Е. И. Машбиц – М.: Педагогика, 1988. – 192 с.
4. Морська Л.І. Автоматизовані навчальні системи як основний компонент інтеграції педагогічних та інформаційних технологій / Л.І.Морська // Педагогіка вищої та середньої школи: Зб.наук.праць. – Кривий Ріг: КДПУ, 2007. – Вип.19. – С.372–380.
5. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 272 с.
6. Hot Potatoes From Half-Baked Software Inc. [Электронный ресурс] / <http://web.uvic.ca/hrd/hotpot>.

Муратова Ольга

Горлівський інститут іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет

м. Бахмут

ВИВЧЕННЯ МОВИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасний урок української літератури передбачає різноаспектний аналіз літературного твору як явища словесного мистецтва. Одним із основних завдань учителя літератури є системна робота над мовою художнього твору з метою більш глибокого розуміння змісту твору, осягнення ідейно-естетичного, виховного та емоційного потенціалу тексту.

Аналіз науково-методичної літератури дає підстави зробити висновки про відсутність узагальнювальних систематизованих праць з окресленої проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень (О. Потебня, Л. Булаховський, В. Виноградов, В. Гофман, Т. Бугайко, Є. Пасічник, Н. Волошина, М. Кудряшов, Н. Молдавська, О. Бандура, В. Пахаренко, Г. Токмань, А. Ситченко та ін.), присвячених вивченню мови художнього твору, належного розкриття не знайшли питання про можливі види мовного шкільного аналізу, послідовність його проведення, застосування взаємозв'язків літературознавчого і мовного аналізу художнього твору в процесі вивчення української літератури.

Мовний аналіз художніх творів у шкільній практиці має здебільшого літературознавчу спрямованість. Завдання шкільного мовного (лінгвістичного) аналізу – основну увагу учнів зосередити на вивченні мови і художніх особливостей літературних творів, навчити учнів визначати компоненти лінгвістичного і літературознавчого аналізів.

Шкільний мовний аналіз художнього тексту залежить від: вікових та пізнавальних особливостей учнів; рівня літературної освіти школярів; обсягу творів; кількості та різноманітності мовних засобів у художньому творі.

Так, *повний* (комплексний) мовний аналіз художнього твору передбачає всебічну характеристику всіх його особливостей: фонетичних, морфологічних, лексичних,